

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 11 augusti 1914 kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar rörande tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Sedan bankoutskottet den 2 nästlidna juli avgivit utlåtande nr 9 angående regleringen av utgifterna under riksstatsens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, och därvid anmält, bland annat, att utskottet framdeles komme att avgiva yttrande över Kungl. Maj:ts framställning i punkterna 1 och 10 under tionde huvudtiteln, får utskottet nu avgiva utlåtande över dels berörda framställningar, dels ock vissa till utskottet remitterade propositioner och motioner i hithörande ämnen.

Rörande dessa motioner har utskottet funnit sig böra införskaffa särskild utredning. Utskottet har nämligen ansett det vara av vikt att erhålla upplysningar dels om de faktiska förhållanden, vilka i varje särskilt fall kunde inverka på den föreliggande frågans bedömande, dels ock huruvida beviljandet av pensionen eller understödet skulle stå i överensstämmelse med eller innebära ett frångående av de principer, som hittills legat till grund för pensioners och understöds beviljande. Utskottet har därför anhållit om utverkande av Kungl. Maj:ts befallning till statskontoret att efter inhämtande, där så erfordrades, av uppgifter från andra ämbetsverk till utskottet inkomma med upplysningar i oförmälda avseenden.

I anledning härav har utskottet fått emottaga ett av statskontoret den 30 nästlidna juli avgivet, av åtskilliga bilagor åtföljt utlåtande.

Beträffande de grunder, som följts vid beviljande av pensioner och understöd, meddelades, anför statskontoret, vissa mera allmängiltiga upp-

lysningar i statskontorets utlåtande den 5 april 1913, vilket finnes tryckt såsom bilaga till bankoutskottets utlåtande nr 35 för år 1913, och då statskontoret icke funnit anledning att nu göra ändring i eller tillägg till vad statskontoret då i berörda hänseende anfört, har statskontoret i omförmälda avseende hänvisat till innehållet i nämnda utlåtande.

För innehållet i övrigt av statskontorets yttrande kommer att vid de särskilda motionerna lämnas redogörelse.

Det civila pensionsväsendet.

*Angående
bidrag till
folkskollärar-
nas änke- och
pupillkassa.*

1:o) I punkten 1 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående omorganisation av folkskoleinspektionen, å extra stat för år 1915 beräkna ett belopp av 2,700 kronor till förstärkande av det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget å 73,725 kronor till bidrag till folkskollärarnas änke- och pupillkassa.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 29 maj 1914 avlåten proposition, nr 145, framlagt förslag till omreglering av folkskoleinspektionen och därvid bland annat föreslagit riksdagen att anvisa under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1915 till förstärkande av det ordinarie anslaget: Bidrag till folkskollärarnas änke- och pupillkassa, ett belopp av 2,700 kronor.

Berörda proposition har emellertid remitterats till statsutskottets förberedande behandling. Enligt vad statsutskottet i skrivelse den 7 innevarande augusti meddelat bankoutskottet, har riksdagen beslutit att bland annat anvisa under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1915 till förstärkande av det ordinarie anslaget: Bidrag till folkskollärarnas änke- och pupillkassa, ett belopp av 2,700 kronor.

Vid sådant förhållande påkallas icke något yttrande i ämnet av bankoutskottet; vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

*Angående
ändringar i
reglementet
för dövstum-
lärnarnas pen-
sionsanstalt.*

2:o) I en till riksdagen avlåten, den 29 maj 1914 dagtecknad proposition, nr 143, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att i nytt reglemente för dövstumlärnarnas pensionsanstalt, upptagande de föreskrifter, som genom särskilda nådiga

kungörelser meddelats beträffande vissa pensionsanstaltens delägare, må införas bestämmelser av innehåll,

att, sedan rätt till delaktighet i pensionsanstalten erhållits för viss tjänst, delaktigheten för densamma icke må upphöra, så länge tjänsten äger bestånd;

att de lindringar i fråga om villkoren för pensions erhållande, som genom särskilda övergångsstadganden i §§ 8 och 9 av gällande reglemente för pensionsanstalten äro medgivna vissa i anstalten delaktiga lärare vid dövstumskolorna, skola beträffande lärargrupp, som senare upptagits i pensionsanstalten, äga motsvarande tillämpning sålunda, att de gälla de tjänstinnehavare, vilka före den tid, då pensionsanstalten börjat omfatta lärare av ifrågavarande grupp, voro anställda å tjänster, för vilka delaktighet vunnits i pensionsanstalten; samt

att som tjänstår för rätt till pension må, med de inskränkingar gällande föreskrifter innehålla, få räknas icke blott tjänstgöring vid läroanstalt av det slag, pensionssökande tillhör vid avgång från tjänsten, utan ock tjänstgöring vid annan läroanstalt å tjänst med delaktighet i pensionsanstalten.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Såsom i statsrådsprotokollet erinras, föreslog Kungl. Maj:t i en till 1913 års riksdag avlåten proposition viss förbättring av dövstumslärarnas pensioneringsvillkor och hemställde Kungl. Maj:t tillika om riksdagens medgivande att i samband med utfärdande av nytt reglemente för dövstumslärarnas pensionsanstalt få vidtaga erforderliga ändringar i avfattningen av de utav riksdagen år 1905 godkända grunderna för anstaltens inrättande m. m.

Utskottet.

Då riksdagen ansåg, att härmed icke avsågs annat än förändringar av rent redaktionell natur, fann riksdagen sig böra lämna Kungl. Maj:t ett dylikt medgivande.

Vid utarbetande inom ecklesiastikdepartementet av nytt reglemente för ifrågavarande anstalt har det emellertid visat sig, att ett genomförande av likformiga regler för samtliga pensionsanstaltens delägare icke på alla punkter varit möjligt blott genom rent redaktionella ändringar av det hittillsvarande reglementets bestämmelser, utan påkallade jämväl en eller annan förändring av saklig innebörd.

Kungl. Maj:t har därför, med bifogande av förslag till nytt regle-

mente för dövstumlärarynas pensionsanstalt, hemställt om godkännande av vissa bestämmelser i förslaget.

Utskottet, som vid granskning av ifrågavarande bestämmelser icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att förevarande proposition, nr 143, må vinna riksdagens bifall.

*Angående
höjning av
pensions-
underlaget
för provinsial-
läkare.*

3:o) I en till riksdagen avlåten, den 1 maj 1914 dagtecknad proposition, nr 68, har Kungl. Maj:t, under återopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att besluta sådant tillägg till den av 1911 års riksdag fastställda avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att såsom pensionsunderlag för provinsialläkare skall gälla ett belopp av 3,500 kronor med förhöjning i förekommande fall av de i avlöningsstaten upptagna ålderstilläggen.

I fråga om den förebragta motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, fastställdes vid 1911 års riksdag ny avlöningsstat för provinsialläkarna, och ordnades i samband därmed pensionsförhållandena för dessa läkare, därvid likväl icke någon höjning vidtogs av den allt sedan år 1884 gällande pensionen, 4,000 kronor.

I anledning av framställning från svenska provinsialläkarföreningen har nu Kungl. Maj:t föreslagit sådan förbättring av provinsialläkarnas pensionering, att pensionsunderlaget höjes med 500 kronor eller från 3,000 kronor till 3,500 kronor, med förhöjning efter intjänta ålderstillägg till 4,500 kronor.

Utskottet har för sin del icke kunnat undgå att hysa någon tvekan om lämpligheten av att så snart efter det lönereglering genomförts för provinsialläkarna åtgärder vidtagas i syfte att förbättra dessa läkares pensionsförmåner. De skäl, som i statsrådsprotokollet anförts till stöd för förslaget, hava emellertid synts utskottet vara av sådan art, att utskottet för sin del ansett sig böra tillstyrka den nu ifrågasatta åtgärden, vilken torde få anses på ett tillfredsställande sätt ordna ifrågavarande befattningshavares pensionsförhållanden.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må besluta sådant tillägg till den av 1911 års riksdag fastställda avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare, att såsom pensionsunderlag för provinsialläkare skall gälla ett belopp av 3,500 kronor med förhöjning i förekommande fall av de i avlöningsstaten upptagna ålders-tilläggen.

Det militära pensionsväsendet.

4:o) I en inom andra kammaren av herr *K. Magnusson* i Kalmar väckt motion, nr 85, har hemställts, »att riksdagen måtte tillerkänna f. d. båtsmannen *Johan Peter Pettersson Vaksam* i Långlöt nr 2, Kalmar län, en årlig pension av 300 kronor att från och med år 1914 utgå under hans återstående livstid».

*Angående
pension åt f.
båtsmannen
J. P. Petters-
son Vaksam.*

Till stöd för motionen har anförts följande.

»Som av bifogade intyg framgår, har f. d. båtsmannen *Johan Peter Pettersson Vaksam* innehåft tjänst som båtsman i 19 $\frac{1}{2}$ år, från vilken befattning han på grund av sjukdom erhöll avsked den 2 juni 1893.

Efter ytterligare ett halvt års tjänstgöring lär han ha varit berättigad till pension, av vilken han emellertid ej nu kom i åtnjutande.»

Då goda vitsord om hans välförhållande i tjänsten föreläge samt det vore styrkt att *Pettersson Vaksam* vore oförmögen att sig själv försörja hade motionären med åberopande av bifogade intyg framställt sin ovanintagna hemställan.

På anmodan av statskontoret har marinförvaltningen inhämtat yttranden i ämnet av direktionen över flottans pensionskassa och stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona.

Direktionen över flottans pensionskassa yttrar:

»F. båtsmannen nr 114 *Pettersson Vaksam*, född den 12 juni 1853, antogs till båtsman den 27 november 1873 och avskedades den 2 juni 1893 efter en tjänstetid av 19 $\frac{6}{12}$ år från tjugu års ålder räknat med vitsord att under tjänstetiden hava skickat sig redligt och väl.

*Direktionen
över flottans
pensionskassa.*

Enär en båtsman för att på grund av sin tjänstetid bliva berättigad till pension måste innehava minst 20 tjänstår från tjugu års ålder räknat, är *Vaksam* på sådan grund icke berättigad till pension från flottans pensionskassa.

I händelse den sjuklighet, för vilken *Vaksam* avskedats, efter undersökning vid krigsrätt kan styrkas hava uppkommit genom utövning av kronans tjänst, skulle *Vaksam* med stöd av vid avskedet avgivet läkarintyg vara berättigad till pension

i 2:a klassen med 105 kronor årligen jämlikt bestämmelserna i 85 § av Amiralitetskrigsmanskassans reglemente den 26 oktober 1838 samt nådiga cirkuläret den 20 november 1860 angående förbättrade pensioner för flottans gemenskap m. m. och nådiga kungörelsen den 13 augusti 1909 angående förhöjning i pensioner, som från flottans pensionskassa utgå till avskedad manskap.

Enligt nämnda bestämmelser utgår pension till båtsmän i 1:a klassen med 125 kronor, i 2:a klassen med 105 kronor, i 3:e klassen med 79 kronor, i 4:e klassen med 67 kronor och i 5:e klassen med 55 kronor årligen.

I de fall, då avskedade båtsmän, vilka tjänat mindre än 20 år från tjugu års ålder, gjort anhållan om pension, har, efter underdånig hemställan därom av direktionen, Kungl. Maj:t, under förutsättning, att nämnda båtsmän tjänat jämväl före tjugu års ålder och deras sammanlagda tjänstetid uppgått till 20 år eller därutöver, funnit gott tilldela sådana båtsmän pension, såsom om de tjänat 20 år från tjugu års ålder.»

Stationsbefäl-
havaren i
Karlskrona.

Stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona har i ämnet yttrat följande:

»Uppgifterna uti de i remisshandlingarna i tryckta avskrifter föreliggande avskedspass och läkarbetyg äro överensstämmande med vad härstädes tillgängliga handlingar utvisa.

Vidare får jag meddela, att Vaksam, som är född den 12 juni 1853, antagits till båtsman den 27 november 1873 och att han under sin tjänstetid varit ostraffad.

Angående beskaffenheten av den sjuklighet, för vilken han avskedats, har däremot icke återfunnits några anteckningar härstädes. Enligt journal vid flottans härvarande sjukhus har Vaksam varit intagen där två gånger under år 1890, för gastrisk feber, men kan denna åkomma, enligt utlåtande av förste läkaren vid stationen, knappast hava givit anledning till den vid generalmönstringen konstaterade och av vederbörande läkare intygade förmågan att 'endast i ringa mån kunna med arbete bidraga till sin försörjning'. Icke heller innehåller stationskrigsrättens protokoll någon anteckning om sådan undersökning, som enligt gällande bestämmelser skulle hållits vid krigsrätt, därest Vaksam ådragit sig kroppsskada eller sjukdom under utövning av kronans tjänst eller genom tjänstgöringen.»

Statskontoret.

Statskontoret har för egen del anfört, att ämbetsverket saknade kännedom om något fall, då under liknande omständigheter, som här föreläge, annan pension beviljats än den, som skulle hava vederbörande tillkommit från flottans pensionskassa, om han tjänat 20 år från tjugu års ålder räknat.

Utskottet.

Enligt vad av handlingarna framgår, uppfyller Vaksam icke de för erhållande av pension föreskrivna villkor. Att under sådana förhållanden åt Vaksam beviljas en pension å 300 kronor, varigenom han skulle erhålla avsevärt högre pension än sådana båtsmän, vilka uppfylla villkoren för pensions erhållande, anser sig utskottet icke kunna förorda. Då emellertid hans tjänstetid endast obetydligt understiger den

fastställda tiden av 20 år, har utskottet, med hänsyn till de ömmande omständigheter, som i detta fall föreligga, ansett sig böra tillstyrka, att Vaksam må erhålla pension, såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder räknat.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att förre båtsmannen Johan Peter Pettersson Vaksam i Långlöt nr 2 i Kalmar län må tilldelas pension, såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder räknat.

Allmänna indragningsstaten.

1. Ang. lantförsvarsdepartementet.

5:o) I en inom andra kammaren av herrar *J. Ericsson* i Vallsta och *O. W. Edbom* väckt motion, nr 84, har hemställts, »att riksdagen medgiver att till förre handlanden *Nils Johan Silfver* i Ljusdals socken må från och med innevarande år under hans återstående livstid utgå en årlig pension till så stort belopp, att detsamma jämte Silfver tillkommande livränta från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond uppgår till 325 kronor.»

*Angående
understöd åt
värnpliktige
N. J. Silfver.*

I fråga om motiveringen hava motionärerna hänvisat till en av dem vid årets första riksdag i samma ämne väckt motion, nr 123, däri anförts följande.

»Den 4 juli 1900 blev beväringssmannen *N. J. Silfver* från Skogsta i Ljusdals socken å Hälsinge regementes mötesplats Mohed träffad av ett skott, av våda eller vårdslöshet avlossat av en soldat vid Arbrå kompani. Skottet förorsakade en beväringssmans död och för ovannämnde Silfver medförde detsamma förlust av vänstra armen, vilken till följd av skadorna måste amputeras.

Motionärerna.

Av vederbörande krigsrätt blev den, som var vållande till olyckan, dömd att till Silfver utge dels ersättning för sveda och verk med 500 kronor, dels för mistad arbetsförtjänst 550 kronor och dels för förlorad arbetsförmåga 900 kronor årligen.

Genom brev den 22 november 1901 tillerkände Kungl. Maj:t bemålde Silfver bland annat även en årlig livränta från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond av 210 kronor. Av i avskrift bifogade prästbetyg framgår, att Silfver har hustru och sju barn att försörja, vid vilket förhållande det måste anses vara synnerligen svårt att med endast en arbetsduglig arm och med bidrag av nämnda 210 kronor kunna nödortfikt försörja sig och de sina. Som förut nämnts är visserligen

den till olyckan vållande dömd att betala, bland annat 900 kronor årligen, men vi tro oss veta, att under den tid som gått Silfver icke bekommit något av den sålunda tilldömda årliga ersättningen och all anledning finnes att förmoda, att han heller aldrig kommer att få något.

Vid sådant förhållande, och då en av Silfver under år 1913 till Kungl. Maj:t ingiven ansökan om högre livränta icke kunnat bifallas, synes det oss som skulle det belopp Silfver enligt sistnämnda ansökan begärt böra av riksdagen anvisas, i synnerhet som Silfver är i knappa omständigheter och det begärda beloppet icke kan anses oskäligt.»

Arméförvaltningens civila departement.

På anmodan av statskontoret har arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse avgivit yttrande i ämnet och därvid anfört följande.

»Under fullgörande av värnpliktstjänstgöring vid kungl. Hälsinge regemente blev Silfver genom vårdslöst handhavande av skjutvapen, vartill soldaten vid nämnda regemente Per Printz gjort sig skyldig, den 4 juli 1900 så svårt skadad, att hans vänstra arm måste amputeras. Enligt regementets krigsrätts den 18 augusti samma år meddelade utslag förpliktades Printz att ersätta Silfver för sveda och värk med 500 kronor och för mistad arbetsförtjänst till den 1 januari 1901 med 550 kronor eller med tillhoppa 1,050 kronor ävensom för förlorad arbetsförmåga från och med sistnämnda dag med 900 kronor årligen och för inställelse vid rätten med 70 kronor 30 öre. Vid verkställt utmätningförsök befanns Printz sakna utmätningbara tillgångar till gäldande av honom ådömda belopp.

Sedan Silfver uti en till kungl. arméförvaltningen ingiven skrift anhållit att från beväringsskaps invalid- och pensionsfond erhålla ersättning såväl för sitt lidande som för mistad arbetsförtjänst och nedsatt arbetsförmåga med de av krigsrätten bestämda beloppen, hemställde kungl. arméförvaltningens civila departement i häröver avgivet underdånigt utlåtande, det Kungl. Maj:t täcktes med hänsyn till förekomna särdeles bevekande omständigheter ej mindre från nämnda fond tilldela Silfver en gratifikation en gång för alla till visst belopp än även medgiva arméförvaltningen att tillerkänna honom från samma fond årligt underhåll av 100 kronor, motsvarande högsta underhållet i Vadstena krigsmanshuskassa, att utgå och beräknas från den 1 januari 1901. Genom nådigt brev den 22 november 1901 fann Kungl. Maj:t gott dels tilldela Silfver en gratifikation en gång för alla av 1,050 kronor från beväringsskaps invalid- och pensionsfond, dels ock med hänsyn till skadans omfattning och till de i lagen den 5 juli 1901 bestämda grunder för ersättning av dylik skada, som till följd av olycksfall i arbete uppkommit, medgiva att från samma fond finge till Silfver under hans återstående livstid årligen utbetalas 210 kronor att utgå och beräknas från den 1 januari 1901, allt likväl mot skyldighet för Silfver att å kronan överlåta sin på förberörda utslag grundade fordran hos Printz till motsvarande belopp. Enligt meddelande från kungl. arméförvaltningens ombudsman, som erhållit i uppdrag att söka indriva berörda fordran hos Printz, har kronan på grund av bristande tillgångar hos Printz ännu icke utbetallat någon del av denna sin fordran, och utsikt förefunnes ej heller att framdeles utfå någon del av densamma.

Uti en till kungl. lantförsvarsdepartementet den 15 augusti 1913 ingiven skrift har Silfver i underdånighet anhållit, att då den honom tillförsäkrade livräntan

icke på långt när vore tillfylles för uppehållande av honom och hans familj, som bestode av hustru och sju minderåriga barn, samt han saknade all möjlighet att arbeta i det yrke såsom murare, vari han i sin ungdom utbildat sig, en pension av 325 kronor årligen måtte tillerkännas honom. I häröver den 15 augusti 1913 avgivet utlåtande anförde kungl. arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, att då av den förebragta utredningen ej framginge, att Silfvers hälso-tillstånd försämrats eller att hans arbetsförmåga blivit ytterligare nedsatt på grund av ifrågavarande skada, sedan Kungl. Maj:t genom ovannämnda nådiga brev tillerkände honom livränta, samt då varken av regementschefens i ärendet infordrade yttrande eller av handlingarna i övrigt blivit styrkt, att Silfver befunde sig i särskilt behövande omständigheter, departementet och sjukvårdsstyrelsen funne sig icke kunna tillstyrka ansökningsen om förhöjning av den till Silfver utgående livräntan. Genom beslut den 7 november 1913 förklarade Kungl. Maj:t ansökningsen icke kunna bifallas.

Av de vid sistberörda ansökning fogade handlingar framgår, att Silfver nu är 35 $\frac{1}{2}$ år gammal, att han är gift och har sju oförsörjda barn, det äldsta ännu ej 14 år gammalt; att han till följd av den honom ågångna skadan blivit oduglig till arbete i sitt förutvarande yrke såsom murare, att han efter det han erhållit skadan livnärt sig av en mindre lanthandel i sin hembygd, men att han år 1912 måst göra konkurs; samt att han för sitt eget och sin stora familjs underhåll så gott som uteslutande är hänvisad till den ringa inkomst, som kan uppstå av nämnda affär, som numera bedrivs i hustruns namn.»

Sedan departementet och sjukvårdsstyrelsen erinrat, att under de närmast föregående åren riksdagen i fyra särskilda fall beviljat pension från allmänna indragningsstaten åt avskedad manskap vid arméén, nämligen år 1911 åt förre soldaten vid Värmlands regemente A. J. Lund, år 1912 åt förre distinktionskorpralen vid Hallands regemente J. Hallin och förre soldaten vid Jönköpings regemente S. A. Pohl samt år 1913 åt förre distinktionskorpralen vid Kronobergs regemente K. G. Palmér, yttrar departementet och styrelsen vidare:

Av den gjorda utredningen syntes framgå, att de faktiska förhållanden, som kunde inverka på bedömandet av frågan om pension åt Silfver, ej syntes vara fullt jämförbara med de principer, som gjorts gällande vid beviljandet av pensioner åt ovannämnda f. d. fyra krigsmän.

Vad anginge Silfver, syntes han genom den honom ågångna kroppsskadan (förlust av vänstra armen) visserligen lida lika stort och kanske ännu större men och hans arbetsförmåga vara i lika hög grad inskränkt som förutnämnda f. d. krigsmäns, vilka Kungl. Maj:t och riksdagen tilldelat pensioner från allmänna indragningsstaten, men å andra sidan torde böra framhållas, att Silfver för sin kroppsskada allt ifrån ingången av år 1901 jämlikt särskilt nådigt brev åtnjutit ersättning efter en högre beräkningsgrund än vad jämlikt då gällande författning (Kungl. brevet den 16 november 1888) kommit övriga före år 1901 i tjänsten skadade beväringmän till del. Då härtill komme, att av utredningen framginge, att Silfvers ekonomiska ställning icke syntes hava undergått någon förändring, sedan Kungl. Maj:t efter kungl. arméförvaltningens hörande genom nådigt beslut den 7 november 1913 avslagit hans underdåniga ansökning om förhöjt understöd, syntes framställningen att åt Silfver bereda pension från allmänna indragningsstaten icke vara tillräckligt motiverad.

I avseende å den ifrågasatta förhöjningen i det årliga understödet åt Silfver syntes böra särskilt påpekas, att Kungl. Maj:t under närmast föregående år dels avslagit åtskilliga från f. d. beväringmän inkomna ansökningar därom, att understöd, som beviljats i enlighet med grunderna för lagen om olycksfall i arbete den 5 juli 1901, måtte höjas till de i nådiga förordningen den 18 juni 1909 bestämda belopp (se Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1909 i anledning av förre beväringssmannen A. E. Julins ansökan m. fl.), dels ock, där omständigheterna därtill givit anledning, tillämpat nådiga förordningen den 18 juni 1909 å olycksfall, som ägt rum före 1910 års ingång (se nådiga brevet den 13 mars 1914 angående livränta åt värnpliktige A. S. Johansson). Därest Kungl. Maj:t skulle hava funnit skäl bifalla Silfvers förenämnda underdåniga ansökning om förhöjt understöd, skulle dennes livränta, som nu utgår med 210 kronor årligen, jämlikt bestämmelserna i sistnämnda nådiga förordning hava ökats till 315 kronor.

Statskontoret. I sitt utlåtande har statskontoret såsom liknande fall åberopat riksdagens beslut om beviljande åt skadade förre kustartilleristen O. H. Berg av understöd till sådant belopp, att detsamma jämte vad han ägde i pension uppbära från flottans pensionskassa motsvarande den ersättning, som tillkommit Berg, därest förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, varit å honom tillämplig (se riksdagens skrivelse nr 10 av den 24 maj 1913 punkt 52:o).

Utskottet. Av handlingarna i ärendet framgår, att Silfver under fullgörande av sin värnpliktstjänstgöring ådragit sig allvarsam skada. Då enligt den förebragta utredningen Silfver synes befinna sig i mycket små ekonomiska omständigheter och då han har förutom hustru sju minderåriga barn att försörja, anser utskottet sådana ömmande omständigheter föreligga, att Silfver, utöver vad han redan nu uppbär, av staten bör tillerkännas ett årligt understöd; och har utskottet i sådant avseende funnit sig böra förorda det belopp motionärerna föreslagit. Understödet torde böra anvisas att utgå å allmänna indragningsstaten från och med nästkommande års början.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att förre handlanden Nils Johan Silfver i Ljusdals socken må från och med år 1915 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd till så stort belopp, att detsamma jämte Silfver tillkommande livränta från beväringssmannskapets invalid- och pensionsfond uppgår till trehundra-tjugufem kronor.

6:o) I en inom andra kammaren av herr *M. Enderstedt* väckt motion, nr 35, har hemställts, »att riksdagen måtte till förre mureriarbetaren *Per Gustaf Persson* bevilja en årlig pension å 200 kronor att utgå från och med innevarande år.»

*Angående
understöd åt
förre mureri-
arbetaren P.
G. Persson.*

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»Härmed vågar jag hemställa, att riksdagen måtte tilldela förre mureriarbetaren *Gustaf Persson*, numera bosatt i Borås, en årlig pension av 200 kronor. *Persson* har arbetat som murare vid *Karlsborgs* fästning under en tid av 20 år, såsom synes av medföljande intyg från fortifikationsbefälhavaren. Ett år fanns det enligt *Perssons* uppgift intet arbete att erhålla och ett senare (1894?) arbetade *P.* hos en entreprenör vid fästningen, vilken byggde boningshus för intendenturen. Av fortifikationsbefälhavarens utlåtande framgår också, att *Persson* väl fullgjort honom åliggande arbete. *Persson*, som är född 1837 och nu således till hög ålder kommen, har under de senare åren lyckats förskaffa sig en ringa bärning genom att gå nattvakt vid en fabrik, men det är uppenbart, att en 77 års gammal man icke längre kan fortsätta med detta. *Persson* kommer då sannolikt att falla fattigvården till last, om icke en pension kan tilldelas honom.»

På anmodan av statskontoret hava arméförvaltningens fortifikations- och civila departemet i gemensamt yttrande anfört följande.

*Arméförvalt-
ningens
fortifikations-
och civila
departement.*

»Kungl. arméförvaltningens fortifikations- och civila departement, som gemensamt handhaft detta ärende, får meddela, dels att departementen ej förut haft att yttra sig över ansökan om pension åt *Persson*, dels ock att fortifikationsdepartementet i fråga om pensionsansökningar från fästningsbyggnadsarbetare, principiellt, för underdånig tillstyrkan av sådana ansökningar, förutsätter, att vederbörande skall hava uppnått en levnadsålder av 60 år samt under 30 år varit sysselsatt i kronans tjänst. Dock har departementet, om särskilda förhållanden förelegat, ansett sig böra tillstyrka ansökningar, även om icke nämnda fordringar uppfyllts. Till sådana förhållanden har i främsta rummet räknats skada under arbetet; allra helst om den skadade ej varit berättigad till ersättning enligt lagen den 5 juli 1901, vidare styrkt sjukdom, tryckt ekonomisk ställning m. m. i förening med ett gott vitsord om tjänsteutövningen.

Vad *Persson* beträffar har han endast under högst 20 år varit anställd i kronans tjänst och dessutom under ett år haft arbete hos en entreprenör vid fästningen, vilket sistnämnda år givetvis icke kan räknas honom till godo vid bedömandet av anspråk å pension från statsmedel. Då *Persson* redan vid 53 års ålder slutat med anställning vid fästningen utan att, så vitt av handlingarna framgår, anledningen härtill varit brist på arbete, och några sådana särskilda omständigheter utöver *Perssons* nu uppnådda höga ålder ej föreligga, som enligt vad ovan anförts kunnat föranleda ett eftergivande av den tjänstetid, som fortifikationsdeparte-

mentet principiellt fastslagit för tillstyrkan av pensionsansökning, skulle fortifikationsdepartementet, därest sådan ansökning i vanlig ordning inkommit, knappast ansett sig kunna tillstyrka densamma, om ej andra ömmande omständigheter än de i motionen omförmälda framhållits.

Departementen vilja emellertid fästa uppmärksamheten därå, att det för Persson äskade beloppet, 200 kronor, understiger med 100 kronor det pensionsbelopp, som vanligen för fästningsbyggnadsarbetare beviljas.»

Statskontoret. Statskontoret har för sin del såsom liknande fall åberopat riksdagens beslut om pension å 200 kronor åt envar av förre fästningsbyggnadsarbetarna J. Andreasson-Skoglund (riksdagens skrivelse nr 10 den 22 maj 1912 punkt 17) och P. J. Danielsson (riksdagens skrivelse nr 10 den 24 maj 1913 punkt 50).

Utskottet. Med hänsyn till vad arméförvaltningens fortifikations- och civila departement i ärendet anført, har utskottet ur principiell synpunkt ansett det möta betänkligheter att tillstyrka en statspension åt Persson. Utskottet har emellertid funnit starka billighetsskäl tala för att Persson, vilken uppnått en ålder av nära 77 år, för sin återstående livstid av staten beredes något understöd, och har utskottet i sådant avseende icke haft något att erinra mot det av motionären föreslagna beloppet, 200 kronor. Ifrågavarande understöd torde böra utgå från och med den 1 januari 1915 och anvisas å allmänna indragningsstaten.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion må medgiva, att förre mureriarbetaren Per Gustaf Persson i Borås må från och med år 1915 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av tvåhundra kronor.

2. Ang. civildepartementet.

Angående tillfälligt pensionsförbättring åt fögderiförvaltningarnas tjänstemän.

7:o) I punkt 10 under tionde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kronofogde, häradsskrivare eller länsman, som enligt nu gällande bestämmelser är eller under år 1915 bliver pensionsberättigad, må under villkor, att han under loppet av nämnda år ingiver ansökan om avsked, äga åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande den lön jämte ålderstillägg, han vid avgången från tjänsten uppbär å såväl ordinarie som extra stat.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen tillåter sig utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över civilärenden den 13 maj 1914 (tionde huvudtiteln sid. 40).

Enligt vad av statsrådsprotokollet inhämtas, har Kungl. Maj:t, enär förslag om fögderiförvaltningens omorganisation icke ansetts böra föreläggas innevarande riksdag, hemställt, att tillfällig löneförbättring måtte beredas kronofogdar, häradskrivare och länsmän jämväl under år 1915 efter samma grunder, som under de senaste åren.

Utskottet.

Kungl. Maj:t har vidare föreslagit, att länsmännen skulle såsom förhöjning i den tillfälliga löneförbättringen tillerkännas ett ålderstillägg om 300 kronor att under vissa villkor och bestämmelser åtnjutas efter 5 års tjänst.

Kungl. Maj:ts berörda framställning har bifallits av riksdagen, utom vad angår det föreslagna ålderstillägget åt länsmännen.

Nedanstående ur statsrådsprotokollet hämtade sifferuppställning visar, huru den egentliga slutlönen för ifrågavarande befattningshavare, inklusive ålderstillägg, framträder enligt nu gällande stat och i de under de senare åren framkomna förslag.

	Enligt nu gällande avlöningsstat.	Enligt nädiga propositionerna 1908 och 1909.	Enligt fögderiförvaltningskommitténs förslag 1912	Enligt de sakkunnigas av år 1912 förslag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
För kronofogdar	3,500	4,200	4,500	—
» häradskrivare	2,500	3,200	3,400	3,600
» länsmän	1,200	2,100	2,100	2,200

Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär en pensionsförhöjning för kronofogdar och häradskrivare med 200 kronor, eller till respektive 3,700 kronor och 2,700 kronor, samt för länsmän, med 900 kronor, eller till 2,100 kronor.

Då emellertid på sätt omförmäls, Kungl. Maj:ts förslag om ett extra ålderstillägg å 300 kronor åt länsmännen av riksdagen avslagits, blir den föreslagna pensionsförhöjningen för dessa befattningshavare begränsad till 600 kronor, varvid pensionen alltså skulle komma att uppgå till 1,800 kronor.

Redan år 1908 framlade Kungl. Maj:t proposition angående omorganisation av fögderiförvaltningen och i samband därmed förslag till lönerreglering för fögderitjänstemännen. Den föreslagna omorganisationen vann emellertid icke riksdagens bifall och frågan har därefter varit föremål för ytterligare utredningar. Med anledning härav har också lönerregleringen för fögderiförvaltningarnas tjänstemän undanskjutits. I avvaktan på en blivande lönerreglering kvarstå nu åtskilliga tjänstemän, vilka redan uppfylla de för erhållande av pension föreskrivna villkor. Att ett sådant förhållande måste från det allmännas synpunkt vara ofördelaktigt, synes utskottet ligga i öppen dag. Utskottet anser därför goda skäl tala för att saken så ordnas, att genom en tillfällig förbättring av pensionsförmånerna för dessa överåriga tjänstemän de må finna med sin fördel förenligt att snart avgå från tjänsten. Under sådana förhållanden har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsförbättringen betingar, enligt av statskontoret gjord beräkning, högst följande kostnad för år räknat:

pensionsförhöjning för			
10 kronofogdar à 200 kronor	2,000:—		
17 häradsskrivare à 200 kronor	3,400:—		
49 länsmän à 900 kronor	44,100:—	49,500:—	

I anledning av riksdagens omförmälda beslut i fråga om extra ålderstillägg åt länsmännen bör pensionsförhöjningen för dessa befattningshavare minskas med 300 kronor till 600 kronor, vadan den angivna totalkostnaden torde böra minskas med 14,700 kronor eller till 34,800 kronor.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att kronofogde, häradsskrivare eller länsman, som enligt nu gällande bestämmelser är eller under år 1915 bliver pensionsberättigad, må under villkor, att han under loppet av nämnda år ingiver ansökau om avsked, äga åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande den lön jämte ålderstillägg, han vid avgången från tjänsten uppbär å såväl ordinarie som extra stat.

3. Ang. ecklesiastikdepartementet.

8:o) I en inom andra kammaren väckt motion, nr 57, har herr *A. Henrikson* med instämmande av två av kammarens ledamöter hemställt »att riksdagen måtte besluta tilldela avlidne folkskolläraren *C. G. Carlgrens* efterlämnade änka *Erika Carlgren*, född *Möller*, ett årligt understöd av statsmedel av 500 kronor, att utgå från och med år 1915.»

Ang. pension
åt folkskol-
läraren *C. G.
Carlgrens*
änka.

Enligt utskottet tillhandakommet meddelande har änkan *Carlgren* avlidit den 22 juni innevarande år, och påfordrar alltså förevarande framställning icke någon åtgärd av riksdagen; vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

4. Ang. jordbruksdepartementet.

9:o) I en den 20 mars innevarande år dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition, nr 168, har Kungl. Maj:t, under åberopande av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att envar av distriktslantmätrarna *Gustav Wilhelm Müntzing*, *Axel Fritiof Berg* och *Johan Oskar Adolf Sohlberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han efter uppnådda 65 års ålder avgår från sin berörda befattning, under sin återstående livstid åtnjuta utöver den pension, vartill han finnes berättigad, en årlig tilläggs-pension från allmänna indragningsstaten å sådant belopp, att tilläggs-pensionen tillsammans med distriktslantmätarpensionen uppgår för *Müntzing* till 2,080 kronor samt för en var av *Berg* och *Sohlberg* till 2,400 kronor för år.

Ångående
tilläggspen-
sion åt tre
distriktslant-
mätare.

Ovannämnda statsrådsprotokoll innehåller följande yttrande av departementschefen.

»Före den vid riksdagen år 1909 genomförda omorganisationen av lantmäteristaten i orterna uppbyro de dåvarande kommissionslantmätrarna icke någon avlöning av statsmedel, varemot för dem voro inrättade 48 pensionsrum å 1,600 kronor. För att kunna erhålla dylik pension fordrades 65 levnadsår och minst 30 tjänstår, varjämte vissa ytterligare regler voro stadgade. År 1909 bestämdes avlöningen till distrikts-

lantmätare till 2,000 kronor jämte tre ålderstillägg å 400 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år, vilket allt skulle utgöra lön. Kungl. Maj:t hade därvid tillika föreslagit riksdagen, att distriktslantmätare skulle för ålderstillägg äga tillgodoräkna sig föregående tjänstgöringstid såsom kommissionslantmätare, men, sedan kamrarna stannat i olika beslut i denna fråga, sammanjämkades besluten därhän, att i nämnda avseende finge beräknas högst fem år av den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från tillträdet till kommissionslantmätarbefattning. Distriktslantmätare äro underkastade bestämmelserna i gällande lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension. För rätt till hel pension fordras för dem 65 levnadsår och 35 tjänstår.

Hos Kungl. Maj:t hava nu ansökningar om erhållande av högre pension, än vartill de enligt gällande bestämmelser äro berättigade, ingivits från fem särskilda distriktslantmätare, nämligen från distriktslantmätaren i Undersåkers distrikt av Jämtlands län Olof Svenson, i Östergötlands läns västra distrikt Gustaf Wilhelm Müntzing, i samma läns östra distrikt Anders Gustaf Lövstrand, i Karlstads distrikt Axel Fritiof Berg samt i Skellefteå distrikt Johan Oskar Adolf Sohlberg.

Beträffande sökandenas levnads- och tjänsteålder inhämtas av till ärendet hörande handlingar, att Svenson är född den 5 januari 1849 samt utnämnd till lantmäteriauskultant den 10 maj 1878 och befordrad till kommissionslantmätare den 9 augusti 1894; att Müntzing är född den 28 mars 1849 och utnämnd till auskultant den 19 december 1887 samt befordrad till kommissionslantmätare den 30 juni 1899; att Lövstrand är född den 22 september 1849 och utnämnd till auskultant den 29 mars 1873 samt befordrad till kommissionslantmätare den 25 april 1889; att Berg är född den 19 september 1849 och utnämnd till auskultant den 6 maj 1881 samt befordrad till kommissionslantmätare den 27 maj 1898; att Sohlberg är född den 1 januari 1847 samt utnämnd till auskultant den 12 maj 1881 och befordrad till kommissionslantmätare den 13 juni 1896; att samtliga sökande blivit utnämnda till distriktslantmätare den 31 december 1909 samt att de alla från och med ingången av år 1910 åtnjuta första ålderstillägget till lönen och alltså uppbära avlöning å 2,400 kronor årligen.

Sökandena Svenson och Sohlberg hava alltså redan — den förre i början av innevarande år och den senare vid ingången av år 1912 — uppnått den levnadsålder, som för dem medför skyldighet att avgå från tjänsten, och för sökanden Müntzing inträder samma förhållande i slutet av denna månad. Kungl. Maj:t har emellertid medgivit dels den 30 december 1911, att med Sohlbergs avgång från distriktslantmätartjänsten

finge anstå under två år från och med den 2 januari 1912 — vilken tid med anledning av därom av Sohlberg gjord ansökning nu torde böra i avvaktan på utgången av förevarande pensionsärende utsträckas tillsvidare intill den 1 september 1914 — dels ock den 24 januari 1914, att med Svensons och Müntzings avgång finge anstå tillsvidare intill den 1 augusti 1914. För sökandena Lövstrand och Berg inträder avgångsskyldigheten under nästkommande september månad.

Vid de tider, då avgång från tjänsten sålunda skall äga rum vare sig enligt pensionslagens direkta föreskrifter eller Kungl. Maj:ts uppskovsbeslut, komma sökandena att hava intjänat följande antal tjänstår, nämligen Svenson 36, Müntzing 26, Lövstrand 41, Berg 33 och Sohlberg 33. Endast Svenson och Lövstrand äro därför berättigade att åtnjuta hela den pension, det för dem gällande pensionsunderlag medför, eller 2,400 kronor. De övriga kunna blott erhålla pensioner, avkortade i samma mån som tjänstårens antal understiger 35, samt alltså: Müntzing 1,790 kronor, Berg 2,270 kronor och Sohlberg likaledes 2,270 kronor.

Sökandena Svenson, Müntzing, Lövstrand och Berg hava nu i gemensam skrivelse anhållit, att Kungl. Maj:t måtte för dem hos riksdagen utverka pensioner å 3,200 kronor. Till stöd härför hava de först anfört, att, därest Kungl. Maj:ts förslag år 1909 i fråga om rätt att för ålderstillägg beräkna full tjänstetid såsom kommissionslantmätare bifallits, de skulle vid avgången från tjänsten uppburit 3,200 kronors lön och pension i förhållande därtill, samt vidare anfört, att deras tjänstgöring som kommissionslantmätare varit av precis samma beskaffenhet som tjänstgöringen som distriktslantmätare; att, med anledning av nuvarande höga levnadskostnader, de ansåge det pensionsbelopp otillräckligt, som i förhållande till deras nuvarande lön kunde tillförsäkras dem; att, då de under sin verksamhet som dels kommissionslantmätare dels distriktslantmätare åtnjutit en årlig inkomst av omkring 4-, 5- à 6,000 kronor, vilken inkomst knappt räckt för deras familjers underhåll, det syntes hårt, att de med anledning av åldern skulle tvingas att avgå mot erhållande av en inkomst, som utgjorde blott ungefär hälften av nämnda belopp; samt att i fråga om villkoren för ovannämnda omorganisation det i riksdagen yttrats, att riksdagen i särskilda fall och av förekommen anledning borde kunna träda emellan och höja pensionerna.

Sökanden Sohlberg har i särskild skrift framhållit ungefär enahanda synpunkter. Även han skulle, om han fått tillgodoräkna sig hela sin kommissionslantmätartid, nu åtnjutit 3,200 kronor i lön. Under en lång och oförvitlig tjänstemannabana hade han städse sökt att vara

det allmänna till största möjliga gagn, och han hade under den tid, han tjänstgjort såsom på eget ansvar arbetande lantmätare, utövat en verksamhet av den art och omfattning, att han trodde, att högst få lantmätare kunde vid avskedstagaudet uppvisa en liknande verksamhet. De inkomster han åtnjutit av sin tjänst, hade icke varit så stora, att han kunnat lägga av något till ålderns dagar. Det syntes honom därför icke billigt, att han, som nedlagt alla sina krafter på att efter bästa förmåga tjäna det allmänna, skulle komma att med bekymmer och oro motse sin ålderdom. Sohlberg anhölle därför, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, att han efter erhållet avsked finge komma i åtnjutande av en pension å 3,200 kronor för år räknat.

I utlåtanden den 18 december 1913 över dessa ansökningar har lantmäteristyrelsen dels närmare redogjort för sökandenas tjänsteverksamhet och därvid beträffande samtliga sökande vitsordat, att någon anledning till avdrag från deras tjänstår icke förefunnes, dels ock, under erinran om riksdagens ovanberörda beslut år 1909, anført, att detta beslut syntes hava tillkommit företrädesvis av den anledning, att man förmenat, att även tjänstemän, som uppnått pensionsåldern, skulle kunna befordras till distriktslantmätare och därefter erhålla avsked med pension till belopp av 3,200 kronor, under förutsättning att de tjänstgjort 15 år såsom kommissionslantmätare, och att bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat på grund härav skulle komma att bereda dessa överåriga tjänstemän oskäligen fördelar. Det förtjänade i anledning härav uppmärksammas, att till distriktslantmätare icke befordrats någon, som vid tiden för nya lönestatens trädande i kraft uppnått en levnadsålder av sextifem år.

En distriktslantmätares inkomster — anför lantmäteristyrelsen vidare — torde i genomsnitt böra beräknas till 5,000 å 6,000 kronor, och med tillämpning av den för viss kategori av tjänstemän i lagen stadgade norm borde därför hans pension uppgå till två tredjedelar av förenämnda belopp eller till omkring 3,300 å 4,000 kronor. Den vore såsom ovan meddelats för normala fall bestämd till 3,200 kronor. Att en tjänsteman, som av sin tjänst hade en inkomst av 5,000 å 6,000 kronor, skulle vara skyldig avgå utan att komma i åtnjutande av en pension, som uppginge till eller närmade sig 3,200 kronor, syntes lantmäteristyrelsen icke billigt. På grund av vad sålunda anförts, ansåge sig lantmäteristyrelsen böra för sökandena tillstyrka en pension till belopp av 3,200 kronor.

Statskontoret har i utlåtanden den 12 februari 1914 anført huvudsakligen följande.

Såväl från principiell synpunkt som med hänsyn till konsekvenserna måste — såsom statskontoret vid flera föregående tillfällen framhållit — betänkligheter anses möta mot att av särskild aledning bereda en statens tjänst innehavare pension till högre belopp än det, som författningsenligt skulle utgå. I nu förevarande fall vore emellertid vissa med övergången till 1909 års stat för lantmäteristaten i orterna förbundna omständigheter för handen, som medförde, att pensionsbeloppet för en distriktslantmätare, vilken nödgades avgå från tjänsten, innan ännu så lång tid förflutit från nämnda lönestats ikraftträdande, att han hunnit intjäna mer än ett ålderstillägg till lönen, bleve avsevärt mindre än under normala förhållanden, och som därför måhända kunde anses innebära giltig anledning till vidtagande av åtgärd i syfte att bereda någon pensionsförbättring.

Emellertid ansåge sig statskontoret ingalunda kunna tillstyrka, att framställning gjordes till riksdagen om beredande åt sökandena av pensioner å 3,200 kronor eller samma belopp, som efter intjänade tre ålderstillägg skulle i hel pension tillkomma en distriktslantmätare. Härigenom skulle nämligen sökandena bekomma pensioner till mycket större belopp än det, vartill avlöningen av statsmedel uppginge; och exempelvis skulle sökanden Müntzing, vilken innehade endast 26 tjänstår, bekomma samma pension som den distriktslantmätare, vilken icke blott intjänat de tre ålderstilläggen utan även tjänat staten i minst 35 år.

Statskontoret hölle före, att med hänsyn därtill, att ifrågavarande tjänst innehavare åtnjutit avlöning av statsmedel först med 1910 års ingång, samt att de före nämnda tid icke ägt rätt till högre pension än 1,600 kronor, det icke borde ifrågakomma att vid avgång under innevarande år, då icke mer än ett ålderstillägg kunde vara intjänat, bereda högre pension än 2,400 kronor, utvisande en förhöjning med 50 procent av förutvarande pensionsbeloppet. Vid bifall härtill skulle någon åtgärd icke behöva vidtagas i fråga om sökandena Svenson och Lövstrand, vilka syntes vara berättigade att vid avgång under innevarande år komma i åtnjutande av pension till belopp av 2,400 kronor. Vad beträffade sökandena Müntzing, Berg och Sohlberg, för vilka stadgandena i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension medförde avkortning av pensionsbeloppet, syntes det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke åtgärd billigtvis borde vidtagas för beredande av fyllnad i pensionens belopp till 2,400 kronor.

Statskontoret ansåge sig alltså endast kunna ifrågasätta, att Kungl. Maj:t i anledning av förevarande ansökningar ville föreslå riksdagen medgiva, att en var av Müntzing, Berg och Sohlberg måtte från och

med månaden näst efter den, varunder efter uppnådd ålder av 65 år avgång från tjänsten ägde rum, under sin återstående livstid uppbära en årlig tilläggs pension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att summan av tilläggs pensionen och vad han enligt förenämnda lag bekomme i pension uppginge till 2,400 kronor.

*Departements-
chefen.*

Sökandena Svenson och Lövstrand synas vara berättigade att, vid avgång från tjänsten under innevarande år efter uppnådda 65 år, komma i åtnjutande av pension till belopp av 2,400 kronor, motsvarande hela deras nuvarande avlöning. Vid detta förhållande lär, på sätt statskontoret anfört, pension till högre belopp icke lämpligen kunna medgivas dem.

De övriga tre sökandena skulle däremot vid avgång under innevarande år efter uppnådd pensionsålder komma att på grund av sin kortare tjänstetid, såsom ovan anförts, erhålla allenast avkortad pension, understigande deras nuvarande avlöning. Särskilt för Müntzing skulle minskningen bliva högst avsevärd. I likhet med såväl lantmäteristyrelsen som statskontoret kan jag icke undgå att finna de pensionsbelopp, dessa tre sökande sålunda skulle erhålla, alltför låga. Med hänsyn därjämte till att riksdagens beslut år 1909 icke torde behöva fattas så, som om riksdagen framdeles skulle ställa sig ovillig mot att i förekommande särskilda fall något öka sådana pensionsbelopp, som eljest skulle på grund av bestämmelserna beträffande tillgodoräknandet av äldre tjänstgöringstid för ålderstillägg bliva alltför låga, anser jag mig kunna tillstyrka framställning till riksdagen om dylik pensionsförhöjning för dessa tre sökande. Av vad jag förut tillstyrkt i fråga om Svenson och Lövstrand följer, att jag icke kan förorda, att för någon av de tre nu ifrågavarande distriktslantmätarna pensionsbeloppet sättes högre än till 2,400 kronor. Detta belopp synes mig emellertid lämpligt beträffande Berg och Sohlberg, vilkas tjänstår ganska obetydligt understiga 35 och vilka, därest Kungl. Maj:ts förslag år 1909 antagits, nu skulle åtnjutit lön å 3,200 kronor samt pension å 3,020 kronor. Däremot kan jag icke tillstyrka så hög pension som 2,400 kronor för Müntzing, vilken, även om nämnda förslag antagits, icke skulle vid avgången intjänat mer än två ålderstillägg och alltså skulle i lön uppburit blott 2,800 kronor, vilket för honom skulle medfört, för 26 tjänstår, en avkortad pension av 2,080 kronor. Sistnämnda belopp är därför det högsta, jag finner mig kunna tillstyrka för honom.»

Utskottet.

Enligt vad i statsrådsprotokollet omförmäles, genomfördes år 1909

omorganisation av lantmäteristaten i orterna och började den nya staten att tillämpas från och med 1910 års ingång. Dessförinnan uppburo dåvarande kommissionslantmätare icke någon avlöning av statsmedel, varemot för dem voro inrättade visst antal pensionsrum å 1,600 kronor. Nu ifrågasvarande tre distriktslantmätare, vilka den 31 december 1909 utnämndes till innehavande tjänst, äga enligt gällande stat uppbära avkortade pensioner, Berg och Sohlberg med 2,270 kronor och Müntzing med 1,790 kronor.

Då utskottet anser det ur principiell synpunkt möta starka betänkligheter att utan alldeles särskild anledning bereda en statens tjänstinnehavare pension till högre belopp än det som författningsenligt skall utgå, har utskottet funnit sig böra avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande proposition, nr 168, icke må av riksdagen bifallas.

10:o) I en till riksdagen den 3 juli 1914 avlåten proposition, nr 197, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kommissionslantmätaren *Magnus Willgott Huss* må från och med månaden näst efter den, vari avsked från kommissionslantmätartjänsten varder honom beviljat, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 900 kronor.

*Angående
pension åt
kommissions-
lantmätaren
M. W. Huss.*

Till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 3 juli 1914 har departementschefen i ärendet anført följande.

»Kommissionslantmätaren i Västerbottens län, kaptenen i Norrbottens regementes reserv *Magnus Willgott Huss* har i en till Kungl. Maj:t ställd, av lantmäteristyrelsen med utlåtande den 4 maj 1914 överlämnad ansökan anhållit, att Kungl. Maj:t måtte åt honom utverka en pension av 1,500 kronor.

Häröver har statskontoret den 25 maj 1914 avgivit infortrat utlåtande.

I fråga om *Huss'* föregående tjänsteverksamhet inhämtas av handlingarna, att sökanden, som är född den 13 mars 1854 och alltså uppnått 60 års ålder, den 16 maj 1881 konstituerats till lantmäteriauskultant samt befordrats den 5 april 1891 till vice kommissionslantmätare och den 30 maj 1902 till kommissionslantmätare. Han kan således nu

räkna 33 tjänstår, därav 23 såsom vice kommissionslantmätare och kommissionslantmätare.

Sökanden har i ansökningsen anfört, att han vid den omorganisation av lantmäteristaten, som genomfördes från och med år 1910, icke fått sig tilldelat något lantmåteridistrikt utan hänvisats att inom en ringa del av Västerbottens län försöka erhålla förordnanden å lantmåteriförrättningar. På samma gång omorganisationen sålunda medfört en stark begränsning av den honom såsom kommissionslantmätare tillförsäkrade rätten att erhålla arbete, hade ock en nedsättning av det för arbetet bestämda arvudet verkställt med ungefär 33 procent. Dessa i och för sig mycket kännbara förändringar hade kommit att drabba honom så mycket hårdare, som under de senaste åren hans synförmåga försämrats i sådan grad, att han vore urståndsatt att personligen utföra vissa till tjänsten hörande arbeten.

I avseende å sin synförmåga har sökanden åberopat två av medicine doktorn Erik Nordenson den 20 januari 1914 och den 4 maj 1914 utfärdade intyg, utvisande att sökanden, som alltsedan år 1893 lidit av kronisk ögonsjukdom, numera hade synförmågan å båda ögonen nedsatt till fingerräkning på ungefär 1 meter, att ingen utsikt till förbättring genom förnyat operativt ingrepp förefunnes, samt att hans synförmåga vore alltmera sjunkande, varigenom hans arbetsmöjlighet alltmer förminskades.

Sökanden har vidare anfört, att då han genom sin nämnda sjukdom bleve vid lantmåteriförrättningar i högre grad än andra beroende av medhjälpare, behållningen av hans arbete måste bliva synnerligen ringa. Med hänsyn till arten av sin sjukdom hade han icke heller förhoppning om förbättring, vadan han icke kunde förvänta att hädanefter bliva utnämnd till distriktslantmätare.

Då han sålunda på grund av dels lantmåteriväsendets omorganisation dels sin sjukdom nu såge sig fullständigt avstängd från inkomstbringande sysselsättning på ett område, däråt han mer än 30 år ägnat väsentlig del av sitt arbete, syntes honom starka billighetsskäl tala för, att en pension tilldelades honom redan nu, oaktat han ännu ej fyllde de för kommissionslantmätare stadgade pensionsvillkoren. Han ansåge sig vidare böra meddelå, att han sedan år 1904 uppburde den för kapten av första klass bestämda pensionen av 2,720 kronor.

I fråga om sökandens rätt till pension har lantmåteristyrelsen anfört följande.

Genom av 1885 års riksdag fattade och av Kungl. Maj:t gillade beslut hade under vissa villkor å allmänna indragningsstaten uppförts

48 pensioner, till belopp av 1,600 kronor för varje, att av Kungl. Maj:t, i den mån nämnda antal pensionsrum därtill lämnade tillfälle, vid avgång från lantmäteristaten ävensom från anställning vid ekonomiska kartverket tilldelas kommissionslantmätare, som uppnått 65 levnadsår och tjänat minst 30 år samt under sammanräknade 25 år varit anställda vid generallantmäterikontoret eller vid ekonomiska kartverket eller såsom storskiftes- eller avvitringslantmätare, vice kommissionslantmätare eller kommissionslantmätare och av Kungl. Maj:t prövades hava under förenämnda 25 år varit verksamma såsom lantmäteritjänstemän. I sammanhang härmed hade bestämts, att kommissionslantmätare, som uppnått 65 levnadsår och tjänat 30 år, men som icke komme i åtnjutande av förenämnda förhöjda pensioner, skulle äga att vid avskedstagandet uppföras å allmänna indragningsstaten till pension av 900 kronor med rättighet därjämte för dem att, i den ordning de undfått avsked, kunna i mån av äldres avgång under de för de förhöjda pensionernas erhållande stadgade villkor uppföras till åtnjutande av det högre pensionsbeloppet.

Sökanden uppfyllde icke de stadgade villkoren för erhållande av någondera av ovan nämnda pensioner. Han hade icke givit anledning till någon anmärkning för fel eller försummelse i tjänsten, men hans verksamhet, särskilt sedan han befordrades till vice kommissionslantmätare, hade, även om hänsyn toges till att han innehaft militär befattning, enligt lantmäteristyrelsens mening varit av synnerligen ringa omfattning. Detta förhållande berodde emellertid till väsentlig del på den ögonsjukdom, av vilken sökanden lidit allt sedan år 1893 och som medfört en alltmer sjunkande synförmåga. Härigenom hade hans arbetsmöjlighet förminskats, och han torde för närvarande få anses oförmögen att utföra något egentligt lantmäteriarbete. Nu berörda förhållanden hade på sin tid föranlett, att lantmäteristyrelsen med hänsyn till jordägares intressen ansett sig icke kunna förorda eller förordna sökanden till befattning å den nya stat, som för lantmäteristaten i länen trädde i tillämpning med ingången av år 1910.

På grund av vad här ovan blivit upplyst och förevarande ansökning innehölle ansåge lantmäteristyrelsen emellertid billigt, att sökanden beredd pension även såsom lantmätare. Vad beloppet av denna pension anginge funne sig lantmäteristyrelsen icke skäligen kunna tillstyrka högre belopp än 900 kronor. På grund av nionde punkten i grunderna för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar, sådan denna punkt lyder enligt kungörelsen den 6 augusti 1909, komme emellertid sökandens pension såsom kapten av första klass, vilken en-

ligt sökandens uppgift utginge med ett årligt belopp av 2,720 kronor, att nedsättas med två femtedelar av förstnämnda belopp, till följd varav ett bifall till lantmäteristyrelsens nu framställda förslag innebure, att sökandens sammanlagda pension av statsmedel endast skulle höjas med 540 kronor till 3,260 kronor.

Statskontoret har i huvudsak anfört följande.

Med hänsyn till vad lantmäteristyrelsen upplyst därom, att sökanden på grund av sin ögonsjukdom icke ansåges böra överflyttas till befattning å den från och med år 1910 gällande nya staten för lantmäteristaten i orterna, och han således utan eget förvållande gått miste om den möjlighet till erhållande av pension vid otjänstbarhet på grund av sjukdom, som en sådan överflyttning skulle hava medfört, och i betraktande av hans avsevärt långa tjänstetid såsom lantmätare, syntes det statskontoret, som om vissa billighetsskäl talade för att, då sökanden numera till följd av samma sjukdom kunde anses oförmögen att utföra något egentligt lantmäteriarbete, åt honom bereddes någon pension i hans egenskap av kommissionslantmätare.

Beträffande pensionens belopp utginge statskontoret från att det samma ej borde överstiga vad som skulle hava tillkommit sökanden i pension enligt civila pensionslagen, därest han nu avginge från tjänst såsom distriktslantmätare. Då lönen vid sådan tjänst vore 2,000 kronor och under antagande att sökanden, om han blivit befordrad till distriktslantmätare, i sammanhang därmed, med tillämpning av den i avlöningsvillkoren distriktslantmätare medgivna rätt att för löneförhöjning tillgodoräkna sig högst fem år i kommissionslantmätarbefattning, tillerkänts första ålderstillägget å lönen med 400 kronor, skulle sökandens pensionsunderlag vara 2,400 kronor och den honom tillkommande pensionen utgöra $\frac{33}{35}$ härav eller, efter föreskriven avrundning 2,270 kronor. Med hänsyn till att sökanden åtnjöte pension från arméns pensionskassa och fyllnadspension, skulle emellertid sistnämnda belopp, jämlikt § 16 mom. 3 pensionslagen nedsättas till en tredjedel eller till 756 kronor 67 öre. Då, på sätt lantmäteristyrelsen framhållit, sökandens militära pension, därest det av styrelsen föreslagna beloppet, 900 kronor, bleve honom tillerkänt å allmänna indragningsstaten, skulle minskas med $\frac{2}{5}$ av detta belopp, komme alltså vid bifall till styrelsens förslag, den verkliga pensionsförbättringen för sökanden, 540 kronor, att understiga det belopp, 756 kronor 67 öre, vilket under ovan angivna förutsättning skulle tillkomma honom enligt civila pensionslagen. Vid sådant förhållande hade statskontoret icke något att erinra mot lantmäteristyrelsens förslag.

På grund av vad i detta ärende förekommit anser jag mig böra tillstyrka, att pension beredes Huss till det av lantmäteristyrelsen och statskontoret föreslagna beloppet.»

Enligt vad av handlingarna framgår, uppbär Huss pension såsom kapten av första klass med årligt belopp av 2,720 kronor. Då Huss icke författningsenligt är berättigad till erhållande av pension i sin egenkap av kommissionslantmätare och då för övrigt enligt utskottets mening icke tillräckliga skäl anförts för beviljande åt Huss av en tilläggspension, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till ifrågavarande framställning.

Utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 197, icke må av riksdagen bifallas.

11:o) I en inom andra kammaren väckt motion, nr 132, har herr *I. Säfsstrand*, under åberopande av motioneringen till en av honom under förra riksdagen innevarande år i samma ämne väckt motion, hemställt, att riksdagen måtte besluta att tilldela lantbruksläraren *J. A. Anderberg* i Killeröd, Östraby församling av Malmöhus län, en årlig pension av 500 kronor att utgå från och med år 1915.

Angående
pension åt
lantbruks-
läraren
*J. A. Ander-
berg.*

Den åberopade motiveringen är av följande lydelse:

»Det torde icke kunna förnekas att, då en person under många år utövat en samhällsgagnande verksamhet, samhället står i tacksamhetsskuld till honom härför. Denna princip har också av staten och delvis även av kommunerna sedan länge varit erkänd beträffande deras egna tjänstemän och har tillämpats genom att åt dessa gives pension på ålderns dagar. Genom folkpensioneringens införande här i landet 1913 har principen utvidgats till att gälla även dem, som utöva en rent privat verksamhet, dock endast i mån av behov.

Att tilldela en person statspension, ehuru han icke varit anställd i statens tjänst bör således numera icke kunna möta något principiellt hinder, och ännu mindre bör detta vara fallet, om det kan påvisas, att han genom sin verksamhet bidragit till att tillgodose ett ändamål, för vilket staten offrar avsevärda summor.

Lantbruksläraren *J. A. Anderberg* i Killeröd, Östraby församling, Malmöhus län, har under trettio år i sin privata, inom Frosta och Färs härader i Malmöhus län ambulerande lantbruksskola, vilken han uppehållit utan något som helst stöd från det allmänna, meddelat undervisning åt ett mycket stort antal elever, vilka han utbildat till duktiga jordbrukare. Genom sin verksamhet vid en tid, då vikten av de mindre jordbrukarnas yrkesutbildning ännu var mycket litet beaktad, kan *Anderberg* sägas vara en föregångare till de män, som sedermera fört frågan om småbruks-

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 8 saml. 15 häft. (Nr 18.) 4

undervisningen fram i första ledet bland angelägenheter, som röra vår modernäring. Att herr Anderbergs verksamhet varit av den beskaffenhet, att han väl kan förtjäna, att det allmänna visar honom sin tacksamhet för hans livsgärning genom att ge honom ett understöd på ålderdomen, må härigenom vara ådagalagt.

Det kan möjligen anmärkas, att understöd till en lantbrukslärare närmast borde utgå från hushållningssällskapet i det län, där han arbetat. Nu är det ju emellertid så, att hushållningssällskapens inkomster hädanefter bli begränsade till den fasta summa, som utgör ersättningen för den förr utgående andelen av de s. k. brännvinsförsäljningsmedlen. Hushållningssällskapen måste alltså, så långt möjligt är, motsätta sig alla nya utgifter, vadan någon utsikt att från det hållet få något understöd beviljat icke torde förefinnas.

Enda möjligheten att erhålla ett understöd åt den gamle lantbruksläraren — han fyller i år 70 år — vars ekonomiska omständigheter äro synnerligen ömmande, är därför, om riksdagen ville bevilja honom en pension. Då herr Anderberg, innan han uppsatte sin lantbruksskola, verkat som småskollärare i nio år och sedermera som t. f. folkskollärare i tre år eller sammanlagt 12 år i folkskolans tjänst, så torde väl, förutom de redan anförda omständigheterna, hänsyn böra tagas även härtill vid vägandet av motiven för en sådan åtgärd som en statspensions beviljande.»

Statskontoret.

Statskontoret har, med överlämnande av yttranden i ämnet från kronofogden och länsmannen i orten, för egen del anført, att beviljandet av den sålunda föreslagna pensionen enligt statskontorets mening skulle innebära ett frångående av de principer, som hittills legat till grund för pensioners och understöds meddelande.

Utskottet.

Med hänsyn till vad som blivit upplyst rörande Anderbergs verksamhet och då Anderberg icke innehåft statstjänst, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till motionärens framställning.

Utskottet hemställer alltså,

att ifrågavarande motion, II: 132, icke må vinna riksdagens bifall.

Stockholm den 11 augusti 1914.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Reservationer:

vid *punkten 5:o*), angående understöd åt värnpliktige N. J. Silfver:
av herr *Söderberg* i Hobborn, vilken ansett, att utskottet bort av-
styrka bifall till motionen;

vid *punkten 6:o*), angående understöd åt förre mureriarbetaren
P. G. Persson:
av herr *Söderberg* i Hobborn, vilken ansett, att utskottet bort av-
styrka bifall till motionen.

Följande herrar ledamöter i utskottet hava begärt få antecknat,
att de icke deltagit i behandlingen af nedanstående punkter:

herr *Wijk*: på grund av arbete i särskilda utskottet nr 2 punkterna
1:o)—3:o) och 7:o)—10:o);

herr *Hedenstierna*: punkterna 2:o)—4:o), 9:o) och 10:o); samt

herr *Hallin*: punkterna 1:o)—5:o) och 7:o)—10:o).
